

Styringen af folkeskolen

Sammendrag af SOPHIAs projekt om elevplaner - notat 3 - udarbejdet af folkeskolelærer og cand. pæd. soc. Helle Gammelgaard, medlem af bestyrelsen i SOPHIA.

Den aktuelle politiske styring af folkeskolen er baseret på outputstyring; på en styring, hvor der er et fokus på at kontrollere elevernes output af undervisningen. Folkeskoleforliget foråret 2006 med indførelsen af blandt andet nationale obligatoriske test, skriftlige elevplaner og nationale præstationsprofiler er eksempler på outputorienterede styringsredskaber. Kommunernes pligt til at udarbejde en kvalitetsrapport over skolerne i kommunen *og* i forlængelse deraf til at udarbejde en handlingsplan til den enkelte skole, hvis denne klarer sig for dårligt, er ligeledes eksempler på, at den aktuelle politiske styring af folkeskolen er baseret på outputstyring. Denne konklusion bygger på en analyse af offentlig tilgængelig folketingsdebat mellem forligspartierne og oppositionen i forbindelse med vedtagelsen af folkeskoleforliget foråret 2006.

Denne styring har indskrænket det råderum, hvori lærerne kan udøve deres pædagogiske professionalitet, hvilket kan betragtes som et udtryk for, at politikerne overstyrer folkeskolen. Dvs. at politikerne styrer folkeskolen på områder, hvor folkeskolen burde være selvstyrende. Med afsæt i dette styringsparadoks er der – med inspiration fra Niklas Luhmans systemteori – konstrueret et alternativt styringsprogram, som anerkender det politiske systems behov for at styre folkeskolen gennem evaluering *og* lærernes behov for et professionelt råderum. En styring, hvor politikerne opretholder magten, *og* hvor folkeskolen er selvstyrende. Dette styringsprogram er baseret på en tillid til lærernes pædagogiske professionalitet i stedet for på en kontrol af læreren, hvilket er tilfældet i den aktuelle outputstyring af folkeskolen. Tilliden kommer til udtryk ved, at politikerne angiver rammerne for folkeskolen uden at styre i detaljer. Det giver den enkelte lærer det nødvendige råderum i form af en metodefrihed til eksempelvis selv at vælge, hvilken test han/hun vil anvende i evalueringen af undervisningen, og til at vurdere om der er et behov for en skriftlig elevplan. Dette tillidselement giver samlet set læreren et rum til at planlægge en differentieret undervisning, hvilket er et krav ifølge folkeskoleloven. En differentieret undervisning, som – ifølge anerkendt forskning om outputstyring – højst sandsynligt vil blive nedprioriteret med den aktuelle styring af folkeskolen, idet denne synes at modvirke sine egne hensigter om at sikre kvalitet i skolen. Forskningen viser nemlig, at outputstyring kan have som en konsekvens, at undervisningen begynder at rette sig mod at være dygtig til at gennemføre de

nationale obligatoriske test og lader alt andet ude af betragtning. Og hvordan skal lærerne da være i stand til at leve op til kravet om undervisningsdifferentiering samt til folkeskolens formålsparagraf, som indeholder andet og mere end de hårde facts, som kan testes i de nationale obligatoriske it-baserede test?

I det alternative styringsprogram kommer tilliden endvidere til udtryk ved, at den nuværende politiske logiske evaluering af folkeskolen afløses af en uddannelseslogisk evaluering. Et eksempel derpå er, at en sammenligning af hvordan skolerne i landets kommuner kan placeres i forhold til hinanden ud fra de opnåede resultater i de nationale obligatoriske test afløses af en evaluering af, hvordan eleverne udvikler sig i forhold til de konkrete faglige og sociale mål, som den enkelte lærer opstiller ud fra folkeskolens overordnede mål. Denne uddannelseslogiske evaluering kan eksempelvis ske gennem anvendelse af eksisterende diagnostiske test samt gennem observation af, hvordan eleverne samarbejder. Politikerne og resten af omverden kan få en indsigt i lærernes metodefrihed – i folkeskolens selvstyre – ved at den uddannelseslogiske evaluering offentliggøres via eksempelvis skolernes intranet og i store træk gøres offentligt tilgængeligt. Denne alternative evaluering er et udtryk for, at det politiske system udnytter lærernes professionalitet ved at give dem det omtalte professionelle råderum, som kan sandsynliggøre, at lærerne får et ejerskab til styringsredskaberne. Dette samtidig med at det politiske systems behov for at styre folkeskolen gennem evaluering anerkendes. I og med at den uddannelseslogiske evaluering afløser den politiske logiske evaluering er der ikke tale om, at det politiske system skal give flere ressourcer til evalueringen. Ressourcerne skal blot omfordeles. Dette ved at give ressourcer til den enkelte skole frem for til eksempelvis den enkelte kommunalbestyrelses udarbejdelse af kvalitetsrapporten og til COWI, som udarbejder de nationale obligatoriske test.

Der er således tale om et alternativ styringsprogram baseret på tillid, som er realiserbar gennem en omfordeling af ressourcerne. Et styringsprogram, som overflødiggør den aktuelle kontrolbaserede overstyring af folkeskolen. Med udgangspunkt i det alternative styringsprogram kan den aktuelle politiske styring af folkeskolen kritiseres for hverken at udnytte informationsoverskuddet i styringsparadokset – at det ikke er muligt at styre folkeskolen på områder, hvor den bør være selvstyrende – eller den viden, som forskningen om outputstyring har afstedkommet. På den baggrund gives der anledning til at håbe, at det politiske system vil anvende indeværende analyser i den fremtidige styring af folkeskolen, idet det alternative styringsprogram synes at øge sandsynligheden for, at lærerne vil få et ejerskab til styringsredskaberne, hvilket alt andet lige synes at kvalificere skolens arbejde. En kvalificering som man skulle formode, at det politiske system ville bifalde.

